

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXII. Posse pacem Religionis constitui in Germania.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

CAPVT XXII.

Posse pacem Religionis constitui in
Germania.

suppliciorum commiseratio, ut cum nuper nos omnes, nostrasq; Ecclesias, in noua quadam noua discordia formula atrocissime anathematizasset, & propterea ab aliquot Illustris Germanie Principibus, & plerisque bonis viris Germanis (id est Caluinianis) de ea tollenda admonerentur, quod hac ratione Pontificiorum gladios in nostras Ecclesias acuerent, ipsi ridicule, imò etiam crudeliter responderent, & iocarentur, se per accidens tantum nostrorum suppliciorum causas esse. Denique addit, hunc esse affectum, hanc caritatem, hunc amorem sincerum Osiandri, ut sauisimarum persecutionum, & flammarum in vos incendia excitare non vereatur. Hæc igitur de Martyribus Gallicis est sententia Lutheranorum.

Deinde quia causa, non pœna facit Martyrem, causas pœnarum inquirere operæ precium est, ut constet de nomine, si enim dixerò causam, cur quisq; occisus sit, appellationis arbitrium lectori deferam, ut ipse statuatur, *Diaboline, an Christi martyres censendi sint.*

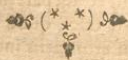
Quales
martyres
Hægonot-
ia.

Heluetij crudele bellum consanguineis cum inferrent, acie cum ipso Lanista Zwinglio cecidere, non ut Martyres, sed alieni iuris inuasores. Anno 1562. quæ jam ante conceperant, & Geneva, alijsque locis ediderant scelera, communi consilio aggressi sunt, ut toto regno templa spoliarent, eaque perperarent ubique, quorum aliquot locis exempla reliquerunt. Initium faciendi in Aquitania fuit, latè vagatus furor, Parisijs cum gladijs in obuios quosq; meretè injurijs, homines nefarij volitarunt, Sacerdotes passim ad ipsas aras mactabantur, templa sanguine fluebant, statua Sanctorum non odio idololatriæ, quæ nulla erat, sed auaritia, quæ ingens erat, confringebantur, ossa Francisci II. Francie Regis exurebantur, ne dubitare quis posset, quo animo in viuum fuissent, qui sic in mortuum scirent. Quid v. non auderent, quos Pictaui viderunt ossa S. Hilarij veteri tumulo eruta exurere, quos nec Irenæi, nec celeberrimi Antistitis Martini reliquias fugerunt? Impias flammæ sacra pignora depascentes Lugdunenses, & Turones ingenti more confexere. Quid referam, quam Aurelia ab illis pertulit crudelitatem? non ætati, non sexui paritum, idque toto quo velut procella incumbebant regno, senes cum ludibrio, & tormentis enecti, tenera ætas cum turribus quas præsidio quærebant, incensa, ad martyrum ossa prodenda homines tormentis adacti, mutata in bombardas campanæ, baptisteria in cloacas versa, putei de Catholicis repleti, ventres, viriliaque excisa, hæc, & omnia crudelitatis Caluinianæ theatro digna, cum facerent, cum multo plura tentarent, ipsi repressi, & cæsi martyrologia Caluiniana, & fastos valde nefastos signant. Hæc martyria sunt Caluinistica.

Confessio
Belgica.

Cur verò Lutheranis succenseant Caluiniani de Martyrum suorum appellatione, causæ nihil est, ipse Bertius Caluinista Martyres illos non agnoscit, verba ejus sunt in Hyperaspiste pag. 172. & 173. Nec verò minoris illa (Confessio Augustana) Germania vestra stetit, quam ista, quæ licet multo Belgarum sanguine dicatur esse firmata, nulla tamen hæcenus Procerum nostrorum auctoritate est in Rempublicam, aut in Ecclesias introducta. Primo quidem, ait, dici firmatam, non esse firmatam, illique opponit Confessionem Augustanam, at paginis sequentibus Confessionis Belgicæ articulos ad

Manichæos refert, qui illum vigorem olim experti sunt.

§. 1. Non intelligo pacem illā, quæ Syncretismis, contentione, dissidentia, insidijs plena, belandi opportunitatem expectat, sed veram Germanamque, quæ idem de Deo, & cultu illius sentiat. Magnum fateor est illa, & arduum bonum, imò rarum, sed tamen bonum, quod adipisci possumus.

Pax
sed magis
bonum

Difficile bonum est in tanta dissidentium contumacia, in tam magnā diuersa cupientium audacia, sed quia donum est diuini Numinis, sperare licet, fore, ut aliquando etiam apud indignos, immentia illa misericordia pacem tot modis agitatum jubeat consistere. Natura enim nostra cum ad amicitiam mutam pacemque facta sit, cum etiam bello pax petatur, sine suo frustraretur humana societas, si nulla esset via consequendi pacem.

A solo Deo
peranda.

Quin etiam ad consensionem, & pacem nos Scripturæ nequicquam hortarentur, si vel naturā, vel nostro vitio litibus mancipati essemus. Cum Dominus asserit (Ioan. 14. 27.) *pacem relinquere se nobis, pacem suam se dare nobis, & (16. 33.) id egisse ut in ipso pacem habeamus.* Cum toties Apostolus pacem nobis Deo promittat & optet, (Rom. 1. 7. & 2. 10. 1. Corinth. 13. 2. Cor. 1. 2. Gal. 1. 3. Ephes. 1. 2. Philip. 1. 2. 2. Thess. 1. 2.) cum toties inquam pax promittatur, quis credat solam Germaniam jam centum penè annos pacis exortem, ad pristinam pacem non habere regressum?

§. 2. Ad concordiam conciliandam plurimum etiam in doles, atque natura Germanicæ nationis valent: sunt enim Germani, tum suapte natura, tum institutione, atque usu comes ac benigni, à litibus, ac bellis abhorrentes, & instar tranquilli maris, nisi ventorum flabris concitentur, quieti. Itaq; & maximas discordias sine sanguine sopiuerunt frequenter, & ut plurimum modicæ cum armis ponunt. Quamuis autem hæreses cum inualuerint, & potestatibus se secularibus armarint, ut Ariana, Monotheletica, ferè atrociter sciant, mitior tamen fuit in sua viscera Germania, Galliam duntaxat, aut Britanniam, imò Belgium spectemus, plus sanguinis Catholici dedit, plus Martyrum cælo dedit anno vno, quam integro penè seculo Germania, quanquam in rebellionem contra Carolum Cæsarem, & furore agrestium crudelis fuit, sed non prætendebatur causis illis sola religio. Ciuilia erant odia, ab hæreticis quidem turbulentibus prædicantibus coniectata, non tamen ad hæresis propagationem à cunctis exercita. Cur ergo de patria nostra desperemus, quæ præcipue pacis est alumna?

Germanorum
indoles
pacifica.

§. 3. In magnam etiam spem nos erigunt recentia exempla conuersarum in Germania prouinciarum: cum enim videmus Bavariam, Franconiam, Stiriam, Magnos circa Rhenum tractus, optimam Belgij partem, in libertatem filiorum Dei, de tenebris errorum esse ereptam, cum per Gallias in singulos annos multa millia in possessionem antiquæ Religionis reduci, collocari videamus, cur ceteros in eandem unitatem consensuros non putemus? Pacem crescere quotidie cernimus, & de integro ejus augmento spem abjiciemus? Aurora jam rutilat lucis plenæ prænuncia, cur de clato die fiduciam deponamus?

§. 4. Idem penè sensus est errantium, qui ignorantia, spe, metu, aliove affectu, hæreticos sequuntur, non quod veritatem apud eos consistere arbitrentur, sed quod id, quod semel arripuerunt, dimittere, judicent esse leuitatis, & inconstantia. Existimant

illi ad veterem majorem nostrorum, atq; Apostolicam fidem postliminio sese redituros, neq; finem erandi fore, donec in viam, quâ cœlos primæva Ecclesiæ conscendit, regrediantur.

Hæreses deficiunt.

Itaque experientia docemur, nunc paucissimos Catholicorum etiam minis, exilijs, bonorum confiscatione, ad deferendam veterem pietatem vix impelli, cum principio tumultus, vna concione Epicuræ, vel tribunica greges populorum ad Lutheranismum, aut Calvinismum præcipitentur. Grassabantur hæreses, donec agnoscerentur, nunc vires perdidere, elanguit impetus, orbem suum peregrinunt, nunc retro labuntur. Lutheranismum aspicere.

Lutheranismi defectus.

Primo. Quis nunc ea opinione Lutheranus est, qua fuit Confessio Augustana? omnes ab ea recessisse jurati asserunt Calvinistæ. Sed hæc missa faciamus. Quis est omnino Lutheranus? An Ubiquitarij? An Synergistæ? an Osiandrii? an Flacciani? sed neque hæc discrimina inquirō. Quæro vires Lutheranismi. Nemo illis accedit, multi ab illis abeunt. Vnicum duntaxat Electoratum habent, & ipsum vehementer Calvinismo interpolatum, adeo quidem, ut non in Academijs modo, & consilium Principis, sed in ipsa conscientia arcana se insinuant energumata Zwingliana, Confessarij enim Electoris ipso teste, fuere Calvinistæ. (*Acta Penceri*) Amiserunt autem Palatinatum Rhenanum, & Bavaricum, Bipontinatum, Hassiam, Helvetiæ cœtus, Rheticiq; Hollandiæ, Selandiæ, Frisiæ, Angliæ Ecclesias, in Polonia, Lithuania, Suecia, pleraq; in Hungaria, & Boemia indies imminuuntur. Amiserunt Belgij partem Catholicam, Bavariam, Stiriam, Troppauiam, Franconiæ, in Electoribus Catholicis luculentas conditiones deferere coacti sunt. De Brandeburgica, & Prussia laborant. Ciuitates Lutheranae quædam exercitium Calvinianum jam admiserunt, ut Hamburgum, &c. aliæ sensim eò delabuntur, in angustum itaque illi coguntur, ac breui in alia omnia transibunt. Cum verò nemo ex illis nisi coacti Calvinismum amplectatur, aut certe paucissimi, sperandum multo maximam partem ad veritatis cognitionem posse traduci. Sic & olim fuit, curriculum suum hæreses tenuere, deinde conciderunt, atque exspirarunt. Simoniani, Nicolaitæ, Cherinthiani, Ebionitæ, Menandriani, Basilidiani, Carpocrat. Cajani, Marcionitæ, Valentiniiani, Archontici, alijq; intra duo prima secula ferè interiëre, Montanistæ, Manichæi, Novatiani, Donatistæ diutius saeuierunt, omnino grauissime Ariani, & nunc quoq; rediit Iconoclastæ. Verum distinguenda sunt tempora quibus floruerunt, ab ijs, quibus latenter creuerunt, aut decrecentes latuerunt, furor & tempestas omnium citò exsuet, reliquæ diutius vixere.

Causa cur hæreses non diu perseverarent.

§. 5. Causa est ex ipso hæreseos ingenio, ac natura sumenda. Principio namque Scripturarum adscititijs ornamentis decorata, & stibio quodam veritatis dealbata, cum sese mundo nouitatis autido, veterum fastidioso prostituit, facili animos virtutis ignaros, imagine boni allicit: plures enim lenocinia, quam veritas trahit. Cum verò defluente fucō, ablatis ornamentis, sua in cute apparet, veluti scorum exoletum, ac morbidum, amatores suos longe fugat, ac repellit.

Quanti, quamque multi orientis Thaidis fores pulsabant amatores? Nunc verò quam multi decrepitam deferunt, atque aliò amores transferunt? Quam magno studio, quam exquisitis blanditijs paucos retinet? Ad interitum igitur hæresis illa vergit & jamdudum interiisset, nisi nouitate aliqua subinde curiosos animos percelleret, hinc Osiander, Major, Flaccus, Concordibergensis noua quædam pigmenta vetulæ ac rugolæ ad-

didere, nomina etiam mutarunt, ut nouitate aliqua tenerent, quos veritate conuincere non poterant. Cum igitur omnium hæreseon quædam senectûa appareat, non longè à pace absumus. Quod verò nonnulli crescere Calvinismum arbitrantur, quia callidis aulicorum consilijs præcones quosdam Sectæ illius Lutheranorum cathedris imponunt, & Principum quorundam bonitati illudunt, valdè aberrant à vero, odia enim, & execrationes importunitate sua concitant, & desides populos ad spem, desideriumque libertatis erigunt. Itaque & Consiliarij Saxonnes, eos, qui sub dominis Calvinistis degunt, Lutheranos, serio se liberandos à Lutheranis sperare, atque expectare confirmant, imò omnes, qui inter Calvinianos habitant, Lutherani Calvinismum abolendum esse considunt, ut ijdem Consiliarij, Motiua 12. Finem ergo Calvinismi instare putant, non imperiti modo, sed exercitati & prudentes Consiliarij. Cum igitur Hispaniam, Italiam, Gallias, Germaniam ab Ariani, Pelagianis, Priscillianistis, Albigenis, cæterisque hæresibus quondam latè regnantibus perpurgas esse manifestum sit, populosque ad vnitatem rediisse, id nunc quoque post centum penè annorum spacium, post horrendas blasphemias, & cruenta bella, sperare de bonitate diuina merito debemus.

§. 6. Neque id aduersarios nostros negaturos esse arbitror, ceterè fidei suæ si consequenter agant, id etiam credere debebunt. Lutherani enim à statibus Augustanæ Confessionis breui se liberandos, & Calvinismum abolendum esse considunt, serioq; expectant, ut ajunt Saxoniæ Consiliarij Motiua 12. Ijdem Pontificem interitum arbitrantur: sibi igitur sublati hostibus suam pacem fingunt, ac spe jam deuorant: Calviniani eadem sentiunt, & tam Lutheranis, quam Catholicis suam se pacem putant posse imponere, imò verò inter tot hæreses vniorem, & Synodum nonnulli fieri posse non desperant, cur non igitur pij, & fideles tandem veram pacem expectent?

Rectè quidem pax speratur, etiam ab inimicis pacis, non tamen potest esse pax in malo, non consensus in errore, in quo et si aliquando aliqui conspiciunt, non tamen diuturna, nec omnium, imò nec multorum illa pax esse potest. Nulla enim falsitas tam later, ut non aliquando pateat, nullum mendacium vel semper, vel omnibus tegitur, nihil tam probabiliter fucatum est, ut cunctis imponat, tandem impostura, cum secura est, deprehenditur.

CAPVT XXIII.

Non posse esse pacem in missione Religionis, & politicâ quâdam moderatione.

§. 1. **P**acis & concordie studium, viros interdum prudentes, & Reipublicæ amantes eò adducit, ut turpem etiam, ac periculosa pacem discordia præponant, quodque vident in politicis vtiliter fieri, id etiam religioni accommodandum censeant. Dum positis armis per inducias de pace legationes agitantur, primo congressu ferè illa petuntur, quæ vtrique pars summo jure postulare se arbitratur, sapè etiam iniqua poscunt, ut æquum obtineant. Agendo tamen, cedendo, concedendo, deprecando, eò deueniunt, ut pacem faciant, cum videlicet id, quod conuentum est, utraq; pars justum, vel tolerabile iudicat, aut sanè tale, quod bello sit anteponendum. Eadem in arbitarijs iudicijs, & priuatis conuentionibus ratio tenetur, & nescio an vlla sine tali moderatione pacificatio constituta sit. Hunc ad modum exigunt religionis consensionem atq; vnitatem

Nouitate valent hæreses apud curiosos.

Quæ mox vix.

Ma ha.

Ch. reli. fier. poss.

Politici pacificatio- nes.

Non nost. testa. dem. re.